

REFERENCE

1. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu» Law of Ukraine «On Preschool Education», July 11, 2001 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.
2. Krutii K. L. Kouch-zshytok do dystsypliny «Pedahohika rannoho i doshkilnoho dytynstva» pidhotovky SVO bakalavra [Coach's workbook for the discipline «Pedagogy of early and preschool childhood» for preparation for the bachelor's degree]. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. M. Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 2020. 194 p.
3. Krutii K. L. Osvitnii prostir doshkilnoho navchalnoho zakladu: monohrafiia [Educational space of a preschool educational institution: monograph]. U 2 ch. K.: Osvita, 2009. 307 p.
4. Lutsenko I. O. Proiektuiemo predmetno-ihrove seredovyshe hrupy. [We design the objective gaming environment of the group]. Doshkilne vykhovannia. 2021. №5. P. 9-13.
5. Reipolska O. D., Hudym I. M., Zaitseva L. I., Lutsenko I. V., Lutsenko V. O., Tsvietkova H. H. Osvitnie seredovyshe zakladu doshkilnoi osvity: tekhnologii proiektuvannia: navch.-metod. posibnyk [Educational environment of a preschool education institution: design technologies] / za red. O. D. Reipolskoi. Kropyvnytskyi: Imeks-LTD, 2021. 222 p.
6. Pysarchuk O. T. Osoblyvosti formuvannia osvitno-rozvyvalnoho seredovyshecha doshkilnykh osvitnikh zakladiv [The features of educational and developmental environment of preschool educational institutions]. Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatiuka. Seria: Pedahohika. 2012. №2. P. 44-51.
7. Pysarchuk O. T. Pidhotovka maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly do orhanizatsii osvitno-rozvyvalnoho seredovyshecha [Preparation of the future primary school teacher for the organization of an educational and developmental environment] dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Ternopil, 2016. 272 p.
8. Prymirnyi perelik ihrovoho na navchalno-dydaktychnoho obladdnannia dlia zakladiv doshkilnoi osvity. [An example list of educational and educational equipment for preschool education institutions]. Zatverdzenyi nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 19 hrudnia 2017 roku № 1633. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladdnannia>
9. Seredovyshe, shcho належить дітям: poradnyk dlia pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity [The environment that belongs to children: a guide for teachers of preschool education institutions] / upor. N. Sofii, Yu. Naida; za zah. red. V. V. Zasenka. K.: UNICEF, 2019. 68 p.

УДК 378.046:37.011.31(438)

DOI 10.25128/2415-3605.23.1.13

КАТЕРИНА БІНИЦЬКА

<https://orcid.org/0000-0002-2111-5275>
rfn.yz87@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький

ГРИГОРІЙ ТЕРЕЩУК

<https://orcid.org/0000-0003-1717-961X>
g.tereschuk@tnpu.edu.ua

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОСВІТА ВИХОВАТЕЛІВ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Охарактеризовано проблему післядипломної освіти вихователів у системі неперервної освіти Республіки Польща. Акцентовано на важливості навчання впродовж життя та неперервної освіти для сучасного світу, в зв'язку із потребою в подальшому здобутті знань і навичок, пов'язаних з професійною або науково-технічною діяльністю, що вимагає більш точної та спеціалізованої підготовки. Науково обгрунтовано положення, що система підвищення кваліфікації вихователів у післядипломній освіті є важливим ресурсом для неперервної освіти, а також ефективного політичного, соціально-економічного, культурного розвитку країни. У контексті вивчення проблеми післядипломної педагогічної освіти

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща розглянуто польську модель професійної підготовки майбутніх вихователів. Вивчено правові вимоги, які викладені у низці положень чинного законодавства Республіки Польща щодо фахових кваліфікацій вихователів. Акцентовано, що результатом неперервної освіти вихователів у цій країні є формування фахових компетентностей, які передбачають знання традиційних та інноваційних форм, методів і технологій роботи в закладах дошкільної освіти, а також вміння їх використовувати в своїй фаховій діяльності. Висвітлено компетентності і професійні вимоги, що ставляться до сучасного вихователя дитячого садка в Республіці Польща, які визначили польські дослідники. Зроблено висновок, що сучасні вихователі в Республіці Польща повинні постійно самовдосконалюватися. Неперервна освіта вихователів здійснюється у системі післядипломної освіти, з використанням можливостей неформальної та інформальної освіти (участь у проєктах, стажуваннях, курсах, тренінгах, семінарах чи вебінарах, обмін педагогічним досвідом, відвідування відкритих занять) як в очному, так і в дистанційному форматах.

Ключові слова: післядипломна освіта, вихователі, неперервна освіта, підвищення кваліфікації, компетентність, Республіка Польща.

KATERYNA BINYTSKA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
139 Proskurivskogo pidpillya Str., Khmelnytskyi

GRYGORII TERESHCHUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Corresponding members (Academics) of NAES of Ukraine
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

POSTGRADUATE EDUCATION OF KINDERGARTEN EDUCATORS IN THE SYSTEM OF CONTINUOUS EDUCATION OF THE REPUBLIC OF POLAND

The article examines the problem of postgraduate education of kindergarten educators in the system of continuous education of the Republic of Poland. The article emphasizes the significance of lifelong learning and continuous education in the modern world, particularly in acquiring precise and specialized knowledge and skills necessary for professional, scientific, and technical activities. Based on scientific evidence, the article asserts that the system of advanced training for kindergarten educators through postgraduate education serves as a vital resource for continuous education and contributes to the country's effective political, socio-economic, and cultural development.

In the context of studying the problem of postgraduate pedagogical education of kindergarten educators in the system of continuous education of the Republic of Poland, the Polish model of professional training of future kindergarten educators has been considered. The legal requirements set out in a number of provisions of the current legislation of the Republic of Poland regarding the professional qualifications of kindergarten educators have been studied. The continuous education of kindergarten educators in the Republic of Poland aims to develop professional competences that encompass knowledge of traditional and innovative forms, methods, and technologies used in preschool education institutions, along with the ability to apply them in their professional practice.

Therefore, during the research, the competences and professional requirements of a modern kindergarten educator in the Republic of Poland, which were determined by Polish researchers, have been highlighted. The study concludes that modern kindergarten educators in the Republic of Poland should continuously strive for self-improvement. Continuous education for kindergarten educators is facilitated through the postgraduate education system, as well as through non-formal and informal education opportunities such as participating in projects, internships, courses, trainings, seminars or webinars, exchanging pedagogical experiences, and attending open classes, both in face-to-face and distance formats.

Keywords: postgraduate education, kindergarten educators, continuing education, professional development, competence, Republic of Poland.

Сучасне інформаційне суспільство характеризується надзвичайно динамічними змінами, а інформація є пріоритетом. Тому людина, не бажаючи, щоб її знання застаріли, повинна постійно вчитися протягом усього життя. Трансформації, що є наслідком становлення інформаційного суспільства, стосуються не лише освіти, а й усіх сфер життєдіяльності

особистості, включно з її професійною діяльністю. Отже, післядипломна педагогічна освіта в Республіці Польща є популярною формою навчання, яка швидко реагує на мінливі потреби ринку праці [11].

Проблеми професійної підготовки і післядипломної освіти у Республіці Польща ґрунтовно досліджували польські та українські науковці, а саме: І. Адамек, Д. Валашек, І. Дудзінська, А. Марцінкевич, Н. Євтушенко, Я. Лендзіон, М. Пількевич, М. Черпаняк-Вальчак та ін.

Мета статті – вивчити особливості післядипломної освіти вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща.

Перед тим, як перейти до розкриття особливостей післядипломної освіти вихователів, розглянемо коротко загальні тези зарубіжних науковців щодо проблеми неперервної освіти. Сучасна система освіти в інформаційному суспільстві дуже відрізняється від освіти минулого. Освіта стає одним із ключових ресурсів соціального капіталу та є однією з найважливіших умов забезпечення гідного існування людини. Освіта дозволяє легше справлятися з екстремальними ситуаціями і швидше адаптуватися до змін на ринку праці. Різкі і суттєві зміни змушують дорослих людей навчатися заново, змінюючи компетентності і кваліфікацію. Тому очікується, що освіта буде гнучкою, різноспрямованою, екстенсивною та всебічною, оскільки лише така освіта надає людині високі кваліфікації і компетентності, які дозволяють їй знайти себе на конкурентному ринку праці, а отже, впливати на свою кар'єру та майбутні заробітки [11].

Ідею освіти впродовж життя сформулював у 1926 р. Е. Ліндеманоу у книзі «Важливість освіти дорослих», в якій висунув тезу, що освіта не повинна мати кінця, оскільки все життя є безперервним процесом навчання [10].

Навчання впродовж життя або неперервна освіта – це форма самоініціативної освіти, яка орієнтована на розвиток особистості. Хоча не існує уніфікованого визначення навчання впродовж життя, воно зазвичай розглядається як навчання, що відбувається за межами закладу освіти.

Навчання у системі неперервної освіти не обов'язково обмежується інформальним навчанням. Його найкраще описати як добровільний процес з метою досягнення особистої реалізації. Засобом досягнення цього може стати неформальна або формальна освіта. Незалежно від того, переслідуюмо особисті інтереси та пристрасті чи переслідуюмо професійні амбіції, навчання протягом усього життя може допомогти нам досягти особистої реалізації та задоволення. Людина має природне бажання досліджувати, вчитися і розвиватися, покращувати якість життя і розвивати почуття власної гідності, звертаючи увагу на ідеї та цілі, які нас надихають [8].

Неперервна освіта – це процес постійного вдосконалення та оновлення знань. У наш час, коли темпи розвитку науки і технологій, а також освітніх змін дуже швидкі, вчителі усвідомлюють, що вони повинні слідкувати за цими змінами. Тому нині педагог має бути різнобічно підготовленим. Майстерно володіючи своїм шкільним предметом і суміжними дисциплінами, вчитель повинен навіть ще більше володіти організаторськими, планово-управлінськими здібностями. Курси, тренінги і додаткові форми навчання – це чудовий спосіб швидко отримати нові знання та підвищити свою кваліфікацію [6, с. 2].

Поряд із потребою у подальшому розширенні знань і навичок, пов'язаних з професійною чи науково-технічною діяльністю, від фахівця вимагається вузька і спеціалізована підготовка. Все частіше люди стикаються з необхідністю змінити професію з причин як приватних, так і внаслідок ситуації на ринку праці. Усі зазначені потреби задовольняє післядипломна освіта [13, с. 143–144], яка в освітньому процесі може відігравати роль спеціалізованого, оновлюючого знання або загального навчання. Це також може бути результатом діяльності учасників освітнього процесу, що не обов'язково пов'язано з їх професійною діяльністю [13, с. 117].

Наша розвідка базується на науково обґрунтованому положенні про те, що система підвищення кваліфікації вихователів у післядипломній освіті є важливим ресурсом для неперервної освіти, а також ефективного політичного, соціально-економічного, культурного розвитку країни. Нові можливості, що відкриваються перед громадянами України – відкритість кордонів і можливостей на європейському ринку праці, зумовлюють необхідність перегляду змісту підвищення кваліфікації вихователів, удосконалення форм освітнього процесу, вироблення українських стандартів післядипломної педагогічної освіти на рівні міжнародних вимог, розвиток їхніх компетентностей відповідно до вимог ЄС. За таких умов актуальним є вивчення післядипломної освіти вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща.

Ми погоджуємось з поглядами Н. Євтушенко, що методологічною умовою проведення порівняльно-педагогічної розвідки є принцип важливості врахування історичних та культурних особливостей розвитку України й Республіки Польща, їхнього впливу на розвиток системи підвищення кваліфікації вихователів як складової післядипломної педагогічної освіти в системі неперервної освіти країн загалом і встановлення відповідності їхніх системних властивостей з потребами українського й польського суспільства [1, с. 95].

У контексті вивчення проблеми післядипломної педагогічної освіти вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща доцільно розглянути польську модель професійної підготовки майбутніх вихователів. Випускники середньої школи обирають напрям навчання в закладах вищої освіти, який їм гарантує отримання педагогічної підготовки. Після трьох років навчання та отримання диплома ліценціату (бакалавра) формально вони мають право та можливість працевлаштування на педагогічній посаді. Наступний етап – навчання на другому ступені вищої освіти (магістратурі), на якому можна отримати кваліфікацію вихователя дитячих садків. Потім настає можливість пройти навчання на студіях післядипломної освіти. Навчання на таких студіях відповідає стандартам педагогічної освіти в Республіці Польща. Система післядипломної педагогічної освіти є частиною системи вищої освіти Польщі та одночасно важливим елементом освіти впродовж життя кожної людини. Вихователі також мають можливість вдосконалювати свої компетентності, використовуючи широкі можливості неформального навчання, зокрема проходячи різноманітні курси, стажування, тренінги як на очному, так і на дистанційному форматах [6, с. 4].

Результатом неперервної освіти вихователів у Республіці Польща є формування фахових компетентностей, які передбачають знання традиційних та інноваційних форм, методів і технологій роботи в закладах дошкільної освіти, а також вміння їх використовувати у фаховій діяльності. Тому, на нашу думку, необхідно визначити, які компетентності і професійні вимоги ставляться до сучасного вихователя дитячого садка в Республіці Польща. Адже сформовані професійні компетентності у вихователів закладів дошкільної освіти є надзвичайно важливими, особливо враховуючи той факт, що в системі дошкільної освіти відбувається перша адаптація дитини до навчання та закладаються умови до реалізації освіти впродовж життя.

На думку Я. Кодзінського, компетентності – це не тільки фахові, предметні знання, а й властиві властивості особистості [4, с. 128]. Вихователі повинні мати навички, які допоможуть їм справлятися з професійними педагогічними проблемами. Вони відповідають за розвиток дітей, якими опікуються. Підхід до кожної дитини має бути індивідуальним, враховуючи те, що у кожного підопічного різні потреби. Вихователі дитячих садків повинні мати коло знань у галузі педагогіки, психології, рідної мови, математики, образотворчого та рухового виховання [2, с. 27–28].

М. Черепаняк-Вальчак дає таке визначення компетентності – це «особлива людська чутливість, яка виражається в демонстрації на встановленому стандартами рівні, здатності до адекватної поведінки, усвідомленні необхідності та наслідків такої поведінки, а також у прийнятті на себе відповідальності» [3, с. 47].

І. Дудзінська вказує на компетентності, якими повинен володіти вихователь дитячого садка. До них належать:

- діагностичні вміння щодо дотримання певних правил у процесі виховання та навчання. Вони також стосуються знань про розвиток дітей з метою задоволення їхніх емоційних, біологічних і соціальних потреб;
- прогностичні навички – це навички, які спираються на розпізнавання можливостей розвитку дітей. Роботу з дітьми дошкільного віку необхідно проводити так, щоб досягти запланованих ефектів;
- профілактичні та корекційні навички стосуються поєднання «діагнозу» з роботою вихователя для досягнення передбачуваних педагогічних ефектів. Завдання вихователя – усунення несприятливих факторів, що впливають на особистість, і компенсація факторів зовнішнього середовища, які негативно впливають на дитину;
- навички соціальної інженерії пов'язані з керівництвом групою. Правильне оволодіння цими навичками дає можливість педагогам досягти запланованих виховних ефектів [5, с. 213].

Згаданий набір обов'язків педагогічних працівників закладу дошкільної освіти, зокрема вихователів і керівників закладів, пов'язаний з відповідальністю в організації професійного розвитку вихователів, є набором формальних вимог. У практиці функціонування дитячого садка найважливішими є цілеспрямоване використання вищезазначених положень і реальна користь, яка від них може бути як для працівників дитячого садка, так і, що здається набагато важливішим, для дітей, які його відвідують.

Є кілька причин, чому вихователі повинні постійно працювати над власним професійним розвитком, зокрема нормативно-правові вимоги, викладені у положеннях чинного законодавства Республіки Польща. Одним з них є Карта вчителя, в якій зазначено, що вихователі повинні поповнювати свої загальні та професійні знання, користуючись пріоритетним правом на участь у всіх формах підвищення кваліфікації на найвищому рівні [16].

Питання підготовки вихователів відповідає положенням закону «Про професійне просування». Зосередженість на систематичному розвитку професійних компетентностей педагогів – це їх особистий обов'язок, але й обов'язок керівництва дитячого садка [14]. Закон «Про систему освіти» відносить до повноважень педагогічної ради сферу визначення організації підвищення кваліфікації вихователів [17].

Післядипломна освіта стає невід'ємною частиною діяльності закладів вищої освіти. Ця єдність передбачає необхідність розробки нових методів навчання, придатних для освіти дорослих та проведення діагностичних і верифікаційних досліджень щодо форм, змісту й ефективності цього типу освіти. Її популярність постійно зростає, що переважно пов'язано з можливістю відносно швидкого отримання професійної кваліфікації.

За даними Головного управління статистики Республіки Польща післядипломна освіта розвивалася дуже динамічно до 2000 р., коли порівняно з 1999 р. кількість здобувачів освіти зросла в п'ять разів [11]. Також зросла кількість здобувачів післядипломної педагогічної освіти у 2009 р.; цією формою навчання скористалося понад 17 тис. вихователів [12].

Навчання на студіях післядипломної освіти має певні переваги для вихователів. Передовсім це підвищення педагогічної кваліфікації. Цей процес займає набагато менше часу, ніж традиційна модель дворівневого навчання у закладах вищої освіти на ліцензіаті і магістратурі. Він має ще і фінансові вигоди [6, с. 4].

Післядипломній освіті цієї професійної групи педагогів у Польщі відводиться ключова роль. Тому першочерговим завданням стало озброєння вихователів новими навичками, знаннями та кваліфікацією для підтримки освітнього процесу. Роль, яку повинен відігравати педагог у наш час, добре відображена в словах Д. Валошека: «ніколи раніше роль педагога не була такою очевидною, але й ніколи такою складною – він має бути промоутером змін, прихильником розуміння й толерантності, відповідальним за правильне тлумачення світу, за формування характеру підростаючого покоління» [18, с. 141].

Отже, післядипломна педагогічна освіта – важливий елемент ідеї безперервної освіти. Однією із форм здобуття вищої освіти є післядипломна освіта. Відповідно до закону «Про вищу освіту та науку» це форма навчання, відмінна від вищої освіти, призначена для осіб з вищою освітою [15].

Неформальні та інформальні форми підвищення кваліфікації вихователів в Республіці Польща можуть бути дуже різними. Це зокрема участь в проєктах, наприклад, у проєкті SORE3 [7]. Також сюди відноситься обмін педагогічним досвідом, проведення відкритих занять. Вихователі обмінюються досвідом охоче, працюють з використанням активних методів навчання і виховання, вивчають цікаві прийоми роботи з дітьми, наприклад, з використанням WebQuest. Такі відкриті заняття проводились з використанням ІКТ, інтерактивної дошки та програми HotPotatoes на різні теми.

Вказані організовані форми підвищення кваліфікації вихователів мають характеристики:

- контакт із спеціалістами, налагодження співпраці з іншими освітніми установами, обмін досвідом;
- можливість здобуття та вдосконалення професійного досвіду в процесі контакту з іншими вихователями, які мали особливі освітні труднощі;
- підвищення активності при проведенні занять, ознайомлення з різними засобами ІКТ та їх використанням у повсякденній роботі вихователів, більш ефективне використання обладнання комп'ютерних кабінетів.

Вивчаючи проблему післядипломної освіти вихователів у системі неперервної освіти Республіки Польща, можемо констатувати, що вимога до сучасного вихователя закладу дошкільної освіти стосовно постійного самовдосконалення набула статусу обов'язкової. У багатьох аспектах, насамперед щодо методів і прийомів навчання, форм організації, досвід Польщі має багато спільного з системою вдосконалення післядипломної підготовки вихователів дошкільних закладів в Україні. Для Польщі характерний дуже різноманітний спектр шляхів і засобів практичної реалізації самовдосконалення вихователя, а також зростання інтенсивності залучення вихователів до підвищення кваліфікації. Особливістю неперервної освіти вихователів у Республіці Польща є її спрямованість на формування готовності прививати дітям здатність адаптуватись до змін, що відбуваються у навколишньому житті і суспільному середовищі.

Неперервна освіта вихователів здійснюється у системі післядипломної освіти, а також із використанням можливостей неформальної та інформальної освіти (участь у проектах, стажуваннях, курсах, тренінгах, семінарах чи вебінарах, обмін педагогічним досвідом, відвідування відкритих занять) в очному, змішаному і дистанційному форматах. Особлива роль підвищення професійної кваліфікації вихователів пов'язується із врахуванням того факту, що у дошкільній освіті відбувається первинна адаптація дитини до навчання. Результатом неперервної освіти вихователів у Республіці Польща є формування фахових компетентностей, які передбачають знання традиційних та інноваційних форм, методів і технологій роботи в закладах дошкільної освіти, уміння їх використовувати в своїй професійній діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми післядипломної освіти вихователів в системі неперервної освіти Республіки Польща. Подальшої уваги дослідників потребують такі важливі аспекти цієї проблеми: порівняння змісту післядипломної освіти вихователів закладів дошкільної освіти Польщі і України, інституційного статусу форм підвищення кваліфікації; виявлення педагогічних умов забезпечення наступності підготовки майбутніх вихователів у закладах педагогічної освіти і в системі післядипломної освіти (освіти дорослих); виокремлення та імплементація найцінніших елементів досвіду з підвищення кваліфікації вихователів в Республіці Польща в системі післядипломної педагогічної освіти в Україні відповідно до європейських стандартів якості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Євтушенко Н. Б. Системи підвищення кваліфікації учителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України і Республіки Польща: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2021. URL: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dyseratsii/2021/YEvtushenko_diser_pas.pdf
2. Adamek I. Nauczyciel w sytuacji zmian zachodzących w edukacji. Edukacja małego dziecka. T. VIII. Kraków: Wydawnictwo Impuls, 2015, S. 27–42.
3. Czerepaniak-Walczak M. Kompetencje nauczyciela w kontekście założeń pedagogiki emancypacyjnej. Białystok, 1994. 247 s.
4. Czerepaniak-Walczak M. Pedagogika emancypacyjna. Rozwój świadomości krytycznej człowieka. Gdańsk, 2006. 261 s.
5. Dudzińska I. Wychowanie i nauczanie w przedszkolu. Warszawa, 1983. 498 s.
6. Edukacja+ Biuletyn dla nauczycieli. NR/01. 02.06.2010. URL: http://wsuniterra.pl/files/upload/biuletyn/1-Edukacja_plus_I.pdf
7. Kordziński Ja. W stronę osiągnięć – system doskonalenia nauczycieli i wspomaganie szkół oraz przedszkoli w powiecie stargardzkim. Warszawa, 2015. URL: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=3630>
8. Learning theories. Lifelong Learning Updated February 17, 2022. URL: <http://surl.li/gxjar>
9. Lenzion Ja. Studia Podyplomowe jako element koncepcji Koncepcji Lifelong Learning. Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej. Nr 1200 Organizacja I Zarządzanie, Z. 60, 2015. S. 107–119.
10. Lindeman E. C. The Meaning of Adult Education (1989 ed.). Norman: University of Oklahoma, 1926. 143 p.
11. Marcinkiewicz A. Kształcenie podyplomowe wobec rynku pracy. E-mentor. 2 (44). 2012. URL: <https://www.e-mentor.edu.pl/mobi/artukul/index/numer/44/id/922>.
12. Nauczyciele we wrzesniu 2009. Stan i struktura zatrudnienia. URL: <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=179&dirids=1>

13. Półturzycki J. Akademicka edukacji dorosłych. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1994. S. 143–144.
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001914>
15. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf>
16. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=2>
17. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. O systemie oświaty. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1>
18. Waloszek D. Porozumiewanie się jako koncepcje nauczyciela XXI wieku. E. Koziół, E. Kobylecka (red.). W poszukiwaniu wyznaczników kompetencji nauczyciela XXI wieku. Zielona Góra: Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2000. 141 s.

REFERENCES

1. Ievtushenko N. B. Systemy pidvyshchennia kvalifikatsii uchyteliv pryrodnycho-matematychnykh predmetiv u pislidyplomnii osviti Ukrainy i Respubliky Polshcha [Systems of professional development of teachers of natural and mathematical subjects in postgraduate education of Ukraine and the Republic of Poland]: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 2021. URL: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2021/YEvtushenko_diser_pas.pdf
2. Adamek I. Nauczyciel w sytuacji zmian zachodzących w edukacji [A teacher in the situation of changes taking place in education]. Edukacja małego dziecka. T. VIII. Kraków: Wydawnictwo Impuls, 2015. S. 27–42.
3. Czerepaniak-Walczak M. Kompetencje nauczyciela w kontekście założeń pedagogiki emancypacyjnej [Teacher's competences in the context of emancipatory pedagogy assumptions]. Białystok, 1994. 247 s.
4. Czerepaniak-Walczak M. Pedagogika emancypacyjna [Emancipation pedagogy]. Rozwój świadomości krytycznej człowieka. Gdańsk, 2006, 261 s.
5. Dudzińska I. Wychowanie i nauczanie w przedszkolu [Upbringing and teaching in kindergarten]. Warszawa, 1983. 498 s.
6. Edukacja+ Biuletyn dla nauczycieli [Education newsletter for teachers]. NR/01. 02.06.2010. URL: http://wsuniterra.pl/files/upload/biuletyn/1-Edukacja_plus_I.pdf
7. Kordziński Ja. W stronę osiągnięć – system doskonalenia nauczycieli i wspomaganie szkół oraz przedszkoli w powiecie stargardzkim [Towards Achievements – a teacher training system and support for schools and kindergartens in the Stargard district]. Warszawa, 2015. URL: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=3630>
8. Learning theories. Lifelong Learning Updated February 17, 2022. URL: <http://surl.li/gxjar>
9. Lenzion Ja. Studia Podyplomowe jako element koncepcji Koncepcji Lifelong Learning [Postgraduate studies as an element of the concept of the Lifelong Learning Concept]. Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej. Nr 1200 Organizacja I Zarządzanie, Z. 60, 2015. S. 107–119.
10. Lindeman E. C. The Meaning of Adult Education (1989 ed.). Norman: University of Oklahoma. 1926. 143 p.
11. Marcinkiewicz A. Kształcenie podyplomowe wobec rynku pracy [Postgraduate education and the labor market]. E-mentor. 2 (44). 2012. URL: <https://www.e-mentor.edu.pl/mobi/artukul/index/numer/44/id/922>
12. Nauczyciele we wrzesniu 2009. Stan i struktura zatrudnienia [Teachers in September 2009. Status and structure of employment]. URL: <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/doccontent?id=179&dirids=1>
13. Półturzycki J. Akademicka edukacji dorosłych [Academic adult education]. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1994. S. 143–144.
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 września 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli [Regulation of the Minister of Education and Science of September 6, 2022 on obtaining professional promotion degrees by teachers]. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001914>
15. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym [Law on Higher Education]. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf>
16. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela [Act of January 26, 1982. Teacher's Charter]. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=2>
17. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty [17. Act of September 7, 1991 On the education system]. URL: <https://www.prawo.vulcan.edu.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1>
18. Waloszek D. Porozumiewanie się jako koncepcje nauczyciela XXI wieku [Communication as the concepts of the 21st century teacher]. E. Koziół, E. Kobylecka (red.). W poszukiwaniu wyznaczników kompetencji nauczyciela XXI wieku, Zielona Góra: Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2000. 141 s.